

Karel Sýs v únoru 2014 v redakci v pražské ulici Politických vězňů 9; foto Ivo Havlík

KAREL SÝS APOKALYPSA podle Joba

Končí báseň
báseň ragú
báseň bujabéza
báseň volyňský sakumpak
báseň soljanka sbornaja
a tu už si neodpárete
Rozzuřená kronika konce tisíciletí
rozmrazený deník kapitána Flinta
svit unavených hvězd

Podepsán básník
básník tříoká zrcadlovka
básník dvojlomný vápenec
Aladinova jednolampovka
krystalka boží
lev v zimmíku
Please exit the train...

(Psáno na ostrově Kostelec mezi Tichou a Divokou Orlicí po stržení lávek)

Za básníkem Karlem Sýsem

Napsala mi moudrá autorka: „Nevěděla jsem, že je tak nemocný“. Bodejť by mohla vědět. Neviděla ho snad víc než rok. Pouze korespondovali. V jeho depeších na Internetu – lakonických jako téměř vždycky – ani náznak, že není v plném zdraví.

Karel Sýs nebyl bolestín. Jak se ví, psal jsem po celá desetiletí snad o všech jeho knihách i knížečkách, četl některé jeho rukopisy a psával jsem na ně i lektorské posudky. Dá se říci, že jsem ho znal jako málokdo. V zimě mi poslal první verzi básně o mnoha stech veršů s nezvykle delším dopisem. Zatušil jsem, že mu není dobře, ale nechtěl jsem, a ani nedovedl jsem si to připustit. Ve středu dvanáct dní před svým skolem mně Karel připomněl, že jsem slíbil další články do LUKu, který redigoval. Ani z toho posledního kontaktu jsem nepoznal blížící se konec. Ale vzchopil jsem se a v pondělí nato jsem dokončil a poslal tři texty a ve čtvrtek čtvrtý. Podivil jsem se, že za zásluku neděkuje. Poděkovat byl jeho běžný zvyk. Není snad na cestách? Byl už na cestě poslední. To byl celý on. Do posledního dne před nástupem na ni ještě naplno pracoval.

Takového celoživotního plného nasazení je mocen jen básník; básník veršem, prózou, štětcem, tóny, stavbou, básník životem. I když pomíneme jen snaživé veršovce, není u nás básníků životem málo – jen co máme slovesných tvůrců od Máchy a Němcové až po Milana Kunděru a Karla Sýse. Každický skutečný básník je přítom jiný; je jedinečný.

V čem byla a je jedinečnost Karla Sýse?

Odpověď na tu základní otázku hledám od první jeho knížky, od Newtona za neúrody jablek. Ta sbírka vyšla v roce 1969 za velké neúrody nadějí na konečně spravedlivý svět.

Tři roky na to provokoval sbírkou Pootevřený anděl.

A komu a čemu všemu dával pět let na to Dlouhé sborem svou třetí sbírkou?

Jenom kdo pořádně nečetl jeho verše i mezi řádky, mohl si myslet, že je Sýs poplatný době a slouží panující moci. Čtenáři na rozdíl od „kritiků“ zprava i zleva brzy pochopili, že poplatný v ničem není a našli si v něm svého básníka. A v jeho Ztrátách a nálezech, bilancích, rekapitulacích a inventurách i svou vlastní zkušenost. A pro ty, kdo žili v kleci domova a měli žízeň po světě, dal se Sýs do překládání poezie, jenom do roku 2012 se podílel na překladech nebo sám přeložil 44 knih ze všech možných

azimutů a další redigoval. Skrze poezii jsme poznávali velký svět mnohdy pronikavěji, než se daří po otevření hranic chudákům chlubícím se, co zemí už „udělali“, prý poznali.

V překladech Karla Sýse a jeho generačních druhů stejné krevní skupiny nově zazněl Rimbaud, Apollinaire, Prévert. Jeho knihy ilustrovali nejvýznamnější současní výtvarníci, o nichž zasvěceně psal, řada knih vze-

šla z jeho spolupráce s fotografi. Spolupráce s tvůrčími osobnostmi vedla často k trvalému přátelství. Přátel Karla Sýse je bezpočet. A jeho umění sdružovat dělné tvůrčí osobnosti vyznačovalo i jeho práci redakční ve Tvorbě, Kmeni, Obrysu-Kmeni, v týdeníku LUK, Literatura, Umění, Kultura. Vyústilo v založení a vedení Unie českých spisovatelů.

Pokračování na straně 3

Ing. Karel Sýs, 26. července 1946 v Rychnově nad Kněžnou - 29. července 2024 v Praze, zasloužilý umělec (1988), nositel medaile Za zásluhy 1. stupně (2018), předseda Unie českých spisovatelů

Dominantou centra Oděsy je Divadlo opery a baletu.
foto Ivo Havlík

ODĚSA – OBČANSKÁ VÁLKA S KULTURNÍM ŠOVINISMEM

Starosta Oděsy brání stržení Puškinova pomníku a přejmenování ulic ruský písačích světoznámých literátů, vojenský náčelník oblasti mu vzkazuje, ať s tím táhne do Ufy

IVO HAVLÍK

Hennadij Truchanov, starosta Oděsy, po Kyjevu a Charkovu třetího největšího města Ukrajiny, 1. srpna zveřejnil video projev, ve kterém na současné ukrajinské poměry nebývalého kulturního šovinismu odvážně reaguje na „práci“ tzv. dekolonizační komise, která již přejmenovala více než 80 ulic, náměstí a křižovatek, zbourala pomník zakladatelky města a jeho ochránkyně před tureckými nájezdy, rusko-německé carevny Kateřiny II., nařídila demontovat pomník Alexeje Puškina, odstranit pamětní desky ruskojazyčných spisovatelů a básníků, kteří ve městě žili a tvořili, nevyjímaje hudebního skladatele světového významu Petra Iljiče Čajkovského.

V letošním 30. vydání LUKu jsem psal o směšném přejmenování ulice Ivana Bunina, nositele Nobelovy ceny za literaturu, který v Oděse v letech 1896 až 1920 žil a psal. Ulice dostala nový název – Policejní. Sic!

Dramatický, obdivuhodně statečný projev Hennadije Truchanova stojí za doslovnou citaci:

PUŠKINŮV POMNÍK V ODĚSE
má být zbourán. foto Ivo Havlík

PAMĚTNÍ DESKA na domě, v němž v roce 1893 žil a pro oděské Divadlo opery a baletu tvořil Petr Iljič Čajkovskij, má být demontována
foto Ivo Havlík

Čím se provinili Babel, Ilf a Petrov, Katajev, Oleša, Inberová, Žvaněckij?

Drazí Oděsané! Dne 27. července 2023 vstoupil v platnost ukrajinský zákon „o odsouzení a zákazu propagandy ruské imperiální politiky na Ukrajině a o dekolonizaci toponymie“, který předpokládá přejmenování objektů toponymie.

Budme upřímní – toto téma mate a rozděluje společnost. A důvody jsou zcela pochopitelné. Zastavím se u tří: Zákon. Příběh. Oděsa.

Pokud jde o právní stránku věci, podle ukrajinského zákona měla městská rada za úkol během šesti měsíců přejmenovat řadu názvů v Oděse, která souvisí se symbolikou ruské imperiální politiky.

Po dobu třech měsíců byly tyto pravomoci v mé kompetenci jako starosty města. Podotýkám, že v tomto období byla toponyma, která spadala do působnosti zákona, projednána Oděskou městskou radou a názvy byly přejmenovány v souladu s postupem stanoveným zákonem a veřejnou diskuzí.

Po uplynutí této lhůty přešly tyto věci do jurisdikce oblastní vojenské správy.

Krajská vojenská správa přejmenovala celou řadu toponym, jako jsou ulice Puškinova, Buninova, Věry Inberové, Paustovského, Žukovského, Babela, Ilfa a Petrova, Katajeva, Žvaněckého bulváru a další.

Kromě ulic se na seznam dostal památník Alexandra Puškina a požaduje se jeho demontáž.

Zároveň článek 5 zákona o dekolonizaci jasně stanoví, že zákaz se nevztahuje na objekty světového dědictví!

Puškinův pomník se nachází se v zóně právě takového objektu – historického centra Oděsy, které je pod ochranou UNESCO.

Proto demontáž tohoto památníku povede k narušení integrity a pravosti objektu světového dědictví, negativně ovlivní jeho významnou univerzální hodnotu.

Týká se to i přejmenování v historickém centru, kde jsou názvy ulic nehmotným kulturním dědictvím, které svědčí o naší multikulturnosti a je nedílnou součástí univerzální hodnoty UNESCO!

Od roku 2019 je Oděsa vedena jako literární město UNESCO. Je to celosvětové uznání našeho literárního dědictví. A naše ulice nesou jména těch, kteří je vytvořili: Babel, Ilf a Petrov, Katajev, Oleša, Inberová, Žvaněckij a další.

Tento status jsme získali právě díky našim básníkům a spisovatelům, jejich dílům, která oslavují naše město a dávají mu vlastní kolorit.

Přejmenovat tato toponyma znamená nejen zpochybnit postoj mezinárodního společenství k našemu dědictví, ale

také zpochybnit hodnotu literární Oděsy ve světovém měřítku! Zjednodušeně řečeno, Oděsu „vynechat“.

Samostatně se zastavím u přejmenování Puškinovy ulice, což je jedna nejpálčivější otázek. Puškinova díla byla přeložena do více než 200 jazyků světa. Památníky básníka stojí v USA, Austrálii, Francii, Německu. Puškinovo jméno nepatří jen Rusku. Patří světu.

Nebo čím se provinil Paustovský, který žil v Oděse, pracoval v deníku Námořník, napsal řadu nejlepších knih o našem městě, mezi nimiž je například Čas velkých nadějí.

Isaac Babel je autorem legendárních Oděských povídek. Byl zatčen kvůli obvinění z protisovětské spiklenecké teroristické činnosti a špionáže. Sovětská vláda ho mučila a v roce 1940 byl Babel odsouzen k trestu smrti zastřelením. Popravčí seznam, do něhož byl zapsán, osobně podepsal Stalin! Kde tedy je logika přejmenování jeho ulice?

Mnohé z našich významných literárních osobností zavinily jen to, že v té době narodily, žily a v Oděse tvořily ve svém jazyce. To přece není důvod znehodnotit jejich přínos naší kultuře! Všichni jsou součástí historie našeho ukrajinského města. Jsem si jist, že každý slušný Oděsan bude proti tomu, aby se přepsaly knihy, které má doma!

Nevěříím, že všechny významné osobnosti vědy a kultury, které se nyní navrhuje vyškrtnout z toponomastické krajiny města, byly ideology nebo nástroji „ruského míru“. Jsou to především vynikající Oděsané, které máme právo ctít.

Poslední a nejdůležitější jsou Oděsané. Lidé, kteří se zde narodili a žijí, jejichž názor by měl být klíčový. Přejmenování prosazuje malá skupina lidí, ale zde žijí celé generace Oděsanů. Naše historie, multikultura a dědictví jsou podstatou a DNA Oděsy. Můžete se pokusit je překreslit, přejmenovat, ale nemůžete je vzít a zničit. Protože právě DNA určuje identitu a charakter tohoto města, skládá se z biografie, historie, geografie, zvláštního charakteru lidí, jedinečných vynálezů, myšlenek nebo tradic, atmosféry, estetické nebo vizuální kvality, atd.

Zbavit naše ulice jmen světoznámých spisovatelů, básníků vlastně znamená „darovat“ naše dědictví nepříteli. A ono mu nikdy nepatřilo.

Dnes naše země zoufale bojuje za demokratické hodnoty. Za evropské hodnoty. Zeptejte se každého Evropana: Co vás v našem městě láká? Každý odpoví: váš kolorit, vaše kultura, a dnes se prosazuje ať se jí zbavíme.

Shrnu: na základě logiky „dekolonizátorů“ se musíme vzdát všeho, co udělalo Oděsu světovou značkou a předat práva na tuto značku těm, kdo dnes usilují o naše zničení.

Pokračování na straně 3

BYLO JICH DEVĚT. Na nedatované fotografii stojí pětice, zleva Jiří Žáček, Josef Fraiss, Josef Hanzlík, Kamil Mařík, Karel Sýs

Dokončení ze strany 2

Můj postoj je jednoznačný: rozhodovat o osudu názvů oděských toponym se musí v demokratické diskusi. A my musíme postupovat v souladu s názory obyvatel města.

Pro zachování našeho historického a kulturního dědictví je Oděská městská rada nucena přijmout všechna zákonem stanovená opatření.

Věřím ve zdravý rozum. Věřím v naši jednotu a sebeúctu. Mír nám a brzké vítězství!

Otázka toponomastická, nebo civilizační, či jenom šarvátka o kostýmy?

Agresivní ohlasy na projev prvního muže města nenechaly na sebe dlouho čekat. Okamžitě reagovala novinářka Alija Zamczynská, tvrdí, že už nejde o otázku toponomastickou, ale civilizační. „Odpor (rozuměj vůči přejmenování ulic a likvidaci pomníků a pamětních desek) od oděského starosty je čím dál úpornější. Hennadij Truchanov rozjel starou šarvátku o kostýmy. (...) Většina řečníků navzdory očekávání starosty přejmenování a demontáž Puškinova pomníku podporovala“, napsala a přidala vyjádření Olga Kípera, vojenského velitele oblastní administrativy: „Když se někdo opravdu hodlá procházet ulicemi s imperiálními názvy, ať si jde do Moskvy nebo Ufy a ukrajinskou Oděsu vynechá.“

Satirikův omyl: Pohřbít se nechal v Moskvě

V Oděse došlo i na nejznámějšího ukrajinského(!) satirika a komika.

Mluví o již nežijícím Michailu Žvaněckém, který zesměšňoval absurdity sovětského, ale také postsovětského života. Narodil se před 90 lety, 6. března 1934 v ukrajinské Oděse. Tam vystudoval námořní inženýrství a pracoval v obchodním přístavu. Přitom začal psát první monology a povídky a osvojil si žánr stand-up comedy - umělecká forma komediálního vystoupení, kdy účinkující (stand-up komik) ve stoje před živým publikem přednáší humorné či satirické monology, příběhy apod. K představení se zpravidla nevyužívají rekvizity. U nás jde například o televizní pořad Na stojáka, z herců dejme tomu jmenujme Lukáše Pavláška a Simonu Babčákovou.

Žvaněckij se postupně vypracoval na jednoho z nejoblíbenějších satiriků bývalého Sovětského svazu a mnohé fráze z jeho vtipů „zlidověly“. Jeho vystoupení se nahrávala na audiokazety a mnozí jeho skeče znali z paměti. Byl tak populární, že úřady tolerovaly jeho posmívání se realitě sovětského života, včetně zesměšňování byrokracie a nedostatku potravin.

Specifický oděský humor, životní nadhled a smysl pro ironii se staly součástí jeho miniatur a krátkých monologů.

Nevyhýbal se ani politickým tématům a komentářům ke stavu ruské společnosti. Jeho tvorba byla ovlivněna už samotným místem narození, multikulturní Oděsou.

Žvaněckij zemřel 6. listopadu 2020 v Moskvě. Některé kulturní rubriky i českých novin a časopisů o tom informovaly pod obdobným titulky – „Odešel největší oděský humorista“.

Ukrajinský prezident Volodymyr Zelenskij, sám bývalý, dříve v rodné ruštině žertující komik, pozůstalým vyjádřil hlubokou soustrast a nechal se slyšet, že vždy byl „velkým fanouškem zesnulého komika“.

Obdobně promluvil Vladimir Putin. „Žvaněckého příběhy, aforizmy i ostrá slova se stala symbolem jedné epochy,“ řekl ruský prezident.

Jednu z nových ulic Oděsa pojmenovala Žvaněckého příměním. Letos, po třech a půl letech byl název zrušen.

Důvod je prostý – Žvaněckij zemřel v Moskvě a potomci ho tam pohřbili. To přece je vlastizrada!

Jak by to asi viděl sám komik: „V zemi, kde se všichni plíží podél plotu, není snadné se zeptat na cestu“. Nebo: „Hemisféry některých chrání lebka, jiných – kalhoty“. Nebo do třetice: „Ať s člověkem děláš, co děláš, stejně se vytrvale plazí na hřbitov...“

Třídě Žvaněckého dekolonizační komise přidělila název Bulvár válečného námořnictva. Nomen omen!

SLOVA MNOHDY NESTAČÍ

Jako pěstí mezi oči nám připadala zpráva o odchodu z tohoto světa člověka nám blízkého nejen umělecky, ale především lidsky.

Večer 29. července jsme četli tuto zprávu na svých mobilech a nevěřícně jsme na sebe hleděli. Karel Sýs – jen o pouhý jeden rok starší nežli my – už není mezi námi, a už nikdy nebude. Vzniklá trhlina nabývá větších a větších rozměrů. Co jen tento člověk, menší vzrůstem, ale obří svou neutuchající činností prací na kulturním, uměleckém, a i názorovém poli, vykonával. Kdybychom vytvořili pomyslný sekretář s mnoha šuplíky, byl by zaplněn zcela, a ještě v mnoha místech přetéká.

Víme, že budou následovat nyní po jeho odchodu z tohoto světa mnohé studie o jeho tvorbě básnické, o práci šéfredaktora týdeníku LUK, o funkci předsedy Unie českých spisovatelů, o jeho uměleckém, lidském, a především politickém postoji, kdy nikdy nezaváhal a stál pevně ve svém přesvědčení o správnosti levicového vnímání světa. Usměvavý a skromný, úsporný v mluveném kontaktu, ale mnohonásobně výřečný ve svých básních, v článcích, zkrátka v celém svém díle. Máme jedno upřímné přání a budeme doufat, že se nám splní. A to zní – aby se jeho fluidum jako duch vznášelo nad opuštěnou redakcí a ovlivňovalo toho, kdo zaplní po něm jeho místo.

Milý Karle, budeme vzpomínat s láskou a rádi, že jsme šli po mnoho let společnou cestou, polem malířským i básnickým. **Bohumila a František Sarnovi**

Od vietnamských spisovatelů

Členové Unie českých spisovatelů ve Vietnamu jsou nesmírně zarmouceni zprávou, že odešel náš předseda Karel Sýs, velký a aktivní přítel ve vietnamsko-českých literárních a uměleckých vztazích. Z celého srdce upřímně vyjadřujeme nejhlubší soustrast rodině předsedy a předsednictvu UČS. Jménem členů pobočky UČS Vietnam:

Ing. Do Ngoc Viet Dung, MSc (Do.honza), Ing. Nguyen Quyet Tien, Ing. Nguyen Ngoc Hung, Ing. Doan Hoai Trung, Ing. Nguyen Kim Phung, Nguyen Thi Noc, Nguyen Quoc Lap, Nguyen Tien Hung

Dokončení ze strany 1

Čtenáři poezie tvoří, žel, jen zlomek populace, a básník myslel i na většinu, která v dospělosti už nečte básně.

Jistě i proto vedle dlouhých *Básní až na zem*, *Apokalypsy podle Joba*, *Tří vzkazů spáčům*, *Velké inventury* a *Nepřijatého hovorů*, v nichž si odváží na bez ohledů a servítků podal dnešní dobu, dobu krásnou i hroznou, napsal a vydal řadu velkých knih v próze, často nápaditě ilustrovaných, knih stejného ražení a poslání: poslání probouzet a upevňovat paměť národa, měst, kultury.

Měl rád, a co „rád“, přímo miloval „benzínkem“ vonící motory civilizace, vědecké objevy a objevitele, některé nám sám objevil, znal a vydával vědeckofantastické příběhy, ale také psal přísně věcnou literaturu faktu.

Miloval svou rodinu, ženu Janu, své dva syny a vnoučata, devatero vnoučat jako devatero Múz, ale nezapíral zbaběle smysl básníka pro ženy, které za to stály, a věděl o právu básníků se jím kořit.

Miloval tři místa, města neustálých návratů, Koste-

lec nad Orlicí svého dětství, Kostelec i s jeho rodným Rychnovem nad Kněžnou, dále Písek jeho dospívání a Prahu. Ta tři města žijí ve všech jeho knihách veršem i prózou – a žádné nemiloval míň.

Všechna jeho díla jsou poznáním i vyznáním lásky, jaká nadnáší a dává nám naději. Početná jsou však i smrtí hněvu na všechno, co děsí a dusí nejenom básníka; co volá o trest do nebes. A ještě musím připomenout Sýsovy práce pro děti a zejména jeho brilantní esejistiku ve službě poezie ve všech jejích inkarnacích, jeho *Básníka a spol.*, jeho *Pero nikoli za kloboukem*, jeho *Velblouda a Marii s jehnátkem*.

Karel Sýs vždy znovu bilancoval, rekapituloval, často nazýval své dílo inventurou. Každou svou práci psal jako už poslední. Jen svou poslední velkou básnickou skladbu, kterou jsem četl letos v zimě, pojmenoval v první verzi *Neodvolatelně předposlední jízdu*. Měl ještě mnoho co říci. V té své „předposlední“, která se stala poslední, toužil „ještě jednou se rozhléd-

nout“ a jako vždy předtím dokázal psát „z obyčejných slov nevýslovné verše“; čteme v ní: „zpívá to ve mně / hned hrubě hned jemně“ – a v ní se už také rozloučil: „Sbohem mějte se tu česky“.

Kdo takto dokáže výměnou jediného slova naplnit novým závažným významem, přímo už svým odkazem, celkem banální větičku na rozloučenou? I v tom byl básník Sýs jedinečný.

Ač ho v pubertálním věku v Anglii nadosmrtní okouzlili comics, zemí jeho srdce se vedle domova stala krajina francouzské poezie a kultury. Francouzský autor a interpret zpívané poezie Gilbert Bécaud ve své písni *Quand il est mort le poete*, zpíval *Když je mrtev básník* a uložen do pole obilí, vykvete na tom širém poli chrpy, tak jako když u Karla Jaromíra Erbena umře matka a je do hrobu dána, vykvete na jejím hrobě mateřídouška. Na hrobě básníka Karla Sýse vykvete jistě rudé máky nebo spíše prudce vonící karafiáty. Gilbert Bécaud zpívá, že když umře básník, jeho přátelé pláčou a pláče celý svět. Pláče ten svět upřímně ještě i dnes?

Ale hlavně. My jeho čtenáři pláčem neskončíme. K tomu, co na básníkově hrobě pokvete, tiše přivoníme, a čtouce jeho knihy, nadechneme se a vždy znovu vzlétne.

Milan Blahynka

(Zkrácenou verzi nekrologu přednesl autor nad rakví Karla Sýse ve strašnickém krematoriu 9. srpna 2024)

Balada o Mont-Saint-Michel; aneb MAGICKÝ OSTROV VENDY TRUHLÁŘOVÉ

Bohumila Sarnová v literární črtě Jenom Vernisáž? (LUK, č. 23/2024) přiblížila mimořádnou osobnost českého výtvarného umění – Věnceslavu Truhlářovou, od jejíhož narození letos uplynulo 100 let.

Poněkud málo známou zkutečnost, že tato akademická malířka podepisující se jménem Venda, byla neteří národního umělce Jana Zrzavého, autorka doplnila výsledkem svého pátrání v rodokmenu malířky. K tomu napsala - „je to oříšek vysledovat poslušnost celého rodu až po současnost“.

Venda Truhlářová, kterou si všichni spojují s Vysočinou, se narodila ve Slezsku, 22. května 1924 v Opavě. Její maminka Věnceslava (Venuše) Truhlářová byla sestřenicí Jana Zrzavého. Venda za strýcem jezdila tak dlouho, až u Sázyv zakončila navždy. Od roku 1993 trvale žila a tvořila v Havlíčkově Brodě a ve Vadíně, místní části obce Okrouhlice, Zrzavého rodišti.

Studovat začala u Karla Svolinského na Vysoké škole umělec-ko-průmyslové, ale nakonec absolvovala Akademii výtvarných umění u profesorů Sychry a Smilovského.

Malířku jsem v roce 2014 fotografoval v Galerii výtvarného umění v Havlíčkově Brodě. Drobná žena, dalo by se říct již věchýtek, tam přišla vkusně oblečená opírajíc se o dámskou špacírku. Ve stálé galerijní expozici tiše usedla před vlastní obraz Balada o Mont-Saint-Michel.

Letos uplynulo 60 let, kdy s invencí sobě vlastní zpodobnila tuto legendární Horu sv. Michaela, což je žulový přílivový ostrov v severozápadní Francii ve stejnojmenném zálivu u pobřeží Normandie.

Ostrov má rozlohu pouhého čtverečního kilometru a žije na něm pouze čtyřiačtyřicet lidí, většinou to jsou mužští řeholníci, klášter obývají již třináct století.

Ostrov je od roku 1879 s pevninou spojen náspem. Po Paříži je druhým nejnavštěvovaným místem Francie.

Rozdíl výšky mořské hladiny při přílivu a odlivu je přibližně 15 metrů, což je nejvíc v Evropě. Osmdesát metrů vysoká „hora“ je buď obklopena tekutými písky nebo „plave v moři“. Mořské dno se odlivem obnažuje do vzdálenosti až 15 km.

Ostrov, včetně zálivu s klášteřem benediktinů, byl v roce 1979 zapsán na seznam světového dědictví UNESCO.

„Při mém pobytu ve Francii Mont-Saint-Michel za světovou památku ještě prohlášen nebyl, ale jeho magického ducha vnímám pořád stejně silně, jako bych na tomto fascinujícím místě byla právě teď,“ řekla malířka, tehdy již devadesátiletá.

Zemřela o dva roky později. Kulturní veřejnost se s ní rozloučila na Hromnice 2016 ve strašnickém krematoriu v Praze. Její popel byl vrácen na Vysočinu.

Text a foto: Ivo Havlík

V čem je Florence Noiville nová? MILAN BLAHYNKA

Do stále rostoucí množiny knih o Milanu Kunderovi přibyla v loňském máji monografie **MILAN KUNDERA „Écrire, quelle drole d'idée!“**. „Psát, jak směšný nápad!“.

Kniha plodná a pohotová francouzské autorky **Florence Noiville**, vydaná nakladatelstvím Gallimard, nakladatelstvím knih Milana Kundery, představuje překvapení: je jiná než dosavadní knižní žei o osobnosti a díle autora už víc než půlstoletí světově proslulého.

Je jiná už tím, že její autorka je mimořádně *všestranně* vzdělaná, jak dokládá soupis jejích knih, namátkou aspoň pár titulů: „Zpověď kleptomanky“ (vyšla i česky jako e-kniha), ale také „So British! 23 tváří spisovatelů za kanálem La manche“, „Řecká mytologie“, „Římská mytologie“ a podíl na „Mytologiích“ od egyptské, čínské, indické, leč též „Zvláštní příběhy jmen a svátků v kalendářích“, „Malé historky zpoza kamen“ nebo „Hledám klíče k ráji“ i knihy pro děti jako „Bebé Jules, který se nechtěl narodit“.

Mezi knihami Florence Noiville jsou i literární portréty z roku 2016 „Écrire, c'est comme l'amour“, tedy „Psát, toť jako láska“, tedy pravý opak Kunderova výroku. Možná Kundera se pro svůj lapidární soud o spisovatelství inspiroval názvem díla paní Noiville; je to dost pravděpodobné, Florence si získala Kunderovu důvěru, dokonce si tykali, což je ve Francii mnohem méně zvykem než u nás. Svým výrokem snad Florence poškádílil – a tato autorka, jiná než jiné a jiní, která sdílí Kunderův smysl a zálibu pro dialektiku, vepsala výrok svého Mistra do podtitulu své práce o něm.

Je jiná než autoři učených monografií o Kunderovi i jiná než bulvárně zábavné čtivo o něm. Je ústnatá i jazykově hravá, Kunderova hyperbola, že nic nemá smysl, Rien n'ea de sens, můžeme se tomu jen smát, shrnuje jedním slovem, imperativem Rions!, Smějme se! Takto Florence dramatizuje i to, co někdy samo o sobě dramatické není, u postřehů nad Mistrovými větami, výroky, romány se nezdržuje, těká, jak uměli čarovat impresionisté. U nás to málokdo umí (proto překlad knihy je oříšek), napá-

dá mě jen Ladislava Chateau, kterou obdivoval pro její lehounký a přitom závažný styl Jiří Veselský; ne nadarmo Chateau miluje francouzskou literaturu.

Florence Noiville je jiná – na od rozdíl většiny světových, francouzských i českých rozborů díla Milana Kundery – i v tom, že neváhá stvrzovat jeho myšlenky svou zkušeností, svými poznatky a poznámkami. A je zásadně jiná v tom, že neredukuje Kunderovy verše, eseje a romány na jejich politický význam, díky němuž zprvu pronikaly do světa; že snáší argumenty pro Kunderovo odmítání takové redukce a hlavně se sama důsledně podobného zjednodušování varuje.

V čem všem je Noiville jiná, je přirozeně zároveň i nová. Nejvlastnější novum je několikeré.

Je nová ve vydání svědectví o posledních letech Kunderova života. Dokázala si naklonit také autorova nejbližšího člověka, paní Věru Kunderovou, byla u Kunderů jako doma a na mnoha místech své knihy se opírá o to, co se dověděla od ní.

Některá nedopatření, jichž není její kniha prostá a budou údajně odstraněna v českém překladu, jdou patrně na vrub nepřesnému porozumění tomu, co jí paní Věra prozradila, a ovšem i odlišnému českému prostředí, byt jejím průvodcem po místech Kunderova díla byl Martin, její partner s českými kořeny, „chlapec z Jablonce“.

Novum Florencčina pohledu na osobnost Milana Kundery je konečně i v „objevu“ jeho opuštění slovesnosti po dosažení vrcholu v ní, jímž je Slavnost bezvýznamnosti, opuštění k návratu do dětství a dospívání v hudbě. Nikoli náhodou Noiville více než kdokoli prostudovala činné zaujetí mladičkého Kundery pro hudbu, které předcházelo rozhodnutí pro slovesnost; nikoli náhodou vidí Florence obrovský vliv Kunderova otce na jeho muzikálnost, prostupující i celé literární dílo. A kniha paní Noiville mnoha reprodukcemi dokládá, jak se Milan Kundera zejména po Slavnosti bezvýznamnosti soustavně vyjadřoval svými kresbami, jejichž souborné vydání, o němž sotva lze pochybovat, stane se objevem, neboť zařadí Milana Kunderu k velikánům evropské a světové kresby.

Ale abych se nezalkl samou chválou, nemohu smřet, že knize paní Noiville neprospívá dost omezený počet jejích českých informátorů, nikde nezmiňuje např. knihy tak znamenitých interpretů Kunderova díla a osobnosti, jimiž jsou Jakub Česka a Petr Drulák, který jako někdejší velvyslanec ČR ve Francii měl lví podíl na navrácení českého občanství Kunderům.

FOTO POD ČAROU

Proměna dvora knihovny v Polné ve kvetoucí zahradu vytvořila komunitní centrum čtenářů. **Fotofejeton: Ivo Havlík**